

2. Státní moc, zákonodárný proces

Moc ve státě

Státní moc je vykonávána prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a moci soudní, přičemž všechny tyto moci se vzájemně doplňují a kontrolují. Moc zákonodárná tvoří primární právní předpisy, na jejichž základě pak moc výkonná vykonává správu země a o správnosti pak rozhoduje moc soudní, která zároveň chrání občany a rozhoduje o vině a trestu v trestním řízení.

I. Moc zákonodárná

Zákonodárná moc navrhuje, projednává a přijímá zákony. V České republice je ústavně dána Parlamentu České republiky. Strukturu i pravomoci Parlamentu ukládá ústava. Parlament je tvořen dvěma komorami, tedy Poslaneckou sněmovnou (dolní komora) a Senátem (horní komora). Dvoukomorový systém je založen na dělení moci mezi komory, kdy Senát omezuje a vyvažuje vliv Poslanecké sněmovny.

Poslanecká sněmovna České republiky je tvořena 200 poslanci. Poslancem může být volen občan České republiky, který má právo volit, tedy není nijak soudně omezen na svých právech a je tedy svéprávný, a dosáhl věku 21 let. Volební období poslanců trvá 4 roky. Při volbách do Poslanecké sněmovny se využívá tzv. proporcionální volební techniky, kdy voliči nevolí konkrétní osoby, ale celou stranu. Na základě výsledků voleb (počtu hlasů, přepočítaných na procenta pro jednotlivé strany) jsou poté určeny počty a jména konkrétních poslanců z kandidátní listiny dané strany, kteří budou v Poslanecké sněmovně stranu zastupovat.

Senát České republiky je tvořen 81 senátory. Senátorem může být volen občan České republiky, který má právo volit a dosáhl věku 40 let. Senátoři jsou voleni individuální volbou na šestileté volební období, přičemž každé dva roky dojde k obnově jedné třetiny senátu.

	Poslanecká sněmovna	Senát
Počet členů:	200 poslanců	81 senátorů
Minimální věk:	21 let	40 let
Volební období:	4 roky	6 let (každé dva roky obměna 1/3 senátu)
Volby:	Proporcionální volební technika	Individuální volba

II. Moc výkonná

Moc výkonná je v České republice ústavně dána vládě a prezidentovi.

Vláda je tvořena předsedou vlády, místopředsedy a ministry. Jedná se o vrcholný orgán moci výkonné a jejím úkolem je „říditi“ zemi na základě zákonů vydaných Parlamentem ČR.

Pro ustanovení vlády prezident jmenuje předsedu vlády (obvykle je jím předseda vítězné strany ve volbách do Poslanecké sněmovny, v tomto případě se jedná o tzv. zvykové právo, které však není právně vymahatelné) a pověří ho sestavením vlády. Na návrh předsedy vlády prezident jmenuje ostatní členy vlády a pověřuje je řízením ministerstev a dalších úřadů. Do 30 dnů od jmenování členů předstoupí vláda před Poslaneckou sněmovnu a požádá ji o vyslovení důvěry. Důvěru musí vládě vyslovit nadpoloviční většina všech poslanců (101). Nově sestavovaná vláda však nemusí důvěru Poslanecké sněmovny získat. V tomto případě je předseda vlády pověřen sestavením nové vlády. Pokud ani nově sestavená vláda nezíská důvěru Poslanecké sněmovny, jmenuje prezident nového předsedu vlády na návrh předsedy Poslanecké sněmovny.

Nedůvěra může být vládě vyslovena i v průběhu jejího volebního období. Návrh na vyslovení nedůvěry musí písemně podat 50 poslanců a pro jeho přijetí je třeba souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců.

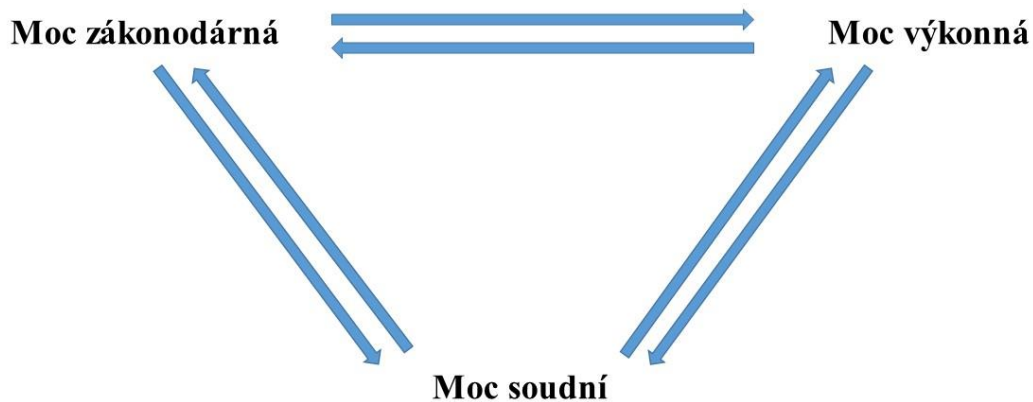
Prezidentem České republiky může být ten, kdo je volitelný do senátu, tedy občan České republiky s právem volit, který dosáhl věku 40 let. Volební období prezidenta je 5 let a začíná dnem složení slibu. Nikdo nemůže být zvolen vícekrát než 2x za sebou. Od roku 2013 je v České republice přímá volba prezidenta. Kandidáta na prezidenta může navrhnout občan ČR podpořený petici s 50 000 podpisy, dále může kandidáta navrhnout 20 poslanců, nebo 10 senátorů. Pokud kandidát ve volbách získá nadpoloviční většinu hlasů, stane se prezidentem. Pokud však není jasný vítěz, proběhne za čtrnáct dnů druhé kolo voleb, ve kterém zvítězí kandidát s nejvyšším počtem hlasů. Pokud by ani po druhém kole voleb nebyl zvolen kandidát je do deseti dnů vyhlášena nová volba prezidenta republiky.

Pravomoci prezidenta jsou pak upraveny v Ústavě České republiky.

III. Moc soudní

Moc soudní je v České republice vykonávána nezávislými soudy. Soustavu soudů tvoří Nejvyšší správní soud ČR (Brno), Ústavní soud ČR (Brno), Nejvyšší soud ČR (Brno), vrchní soudy (Praha a Olomouc), krajské soudy (14 soudů, sídlí v krajských městech, v Brně označen jako městský soud) a okresní soudy (86 soudů, sídlí v okresních městech a v jednotlivých městských částech hlavního města Prahy). Soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu občanů a jejich práv. Soudci jsou jmenováni do funkce prezidentem republiky bez časového omezení. Soudcem může být jmenován bezúhonný občan ČR, který má vysokoškolské právnické vzdělání, je svéprávný a dosáhl věku 30 let. Svě funkce se ujímá po složení justičního slibu. Pouze soud rozhoduje o vině a trestu za trestné činy.

Zárukou demokracie je vzájemná kontrola mocí ve státě

Moc výkonná vykonává svou funkci na základě předpisů moci zákonodárné a je jí ze své činnosti odpovědná. Moc soudní vykonává svou funkci na základě předpisů moci zákonodárné i moci výkonné a zpětně dohlíží nad dodržováním povinností těchto mocí nejvyšší správní soud.

Zákonodárný proces

Zákonodárného procesu se účastní moc zákonodárná (Parlament) a moc výkonná (prezident, předseda vlády). Členové Poslanecké sněmovny a Senátu jsou usnášení schopní v přítomnosti alespoň 1/3 členů (minimum PS = 67 členů, S = 27 členů). Ke schválení zákona je potřeba nadpoloviční většina hlasů přítomných členů (minimum PS = 34, S = 14).

Návrh zákona může podat **poslanec, skupina poslanců, vláda, senát** nebo **zastupitelstvo vyššího samosprávního celku**, tedy zastupitelstvo kraje. Návrh zákona je postoupen poslanecké sněmovně, kde je v 1. čtení předložen a poslanci jsou seznámeni s jeho hlavními zásadami. Mohou vyjádřit vůli se návrhem nezabývat, nebo se jím zabývat. V tomto případě jsou ustanoveny výbory specializující se na danou problematiku. Ve 2. čtení seznámí zpravodaj výborů poslance s připomínkami a probíhá hlasování nejprve o tom, zda se zákonem budou zabývat a dále o všech jednotlivých pozměňovacích připomínkách, na závěr se opět hlasuje, zda bude návrhem zákona dále zpracován, tedy zda je průběžně schválen. Mezi druhým a třetím čtením je text upraven a text je ještě před 3. čtením doručen všem poslancům, tak aby se s ním mohli seznámit. Posléze se jedná o schválení zákona, přičemž žádné změny, kromě gramatických, již nejsou možné. **K přijetí zákona je potřeba nadpoloviční většiny hlasů přítomných poslanců.** Pokud je návrh přijat, je postoupen senátu.

Senát má na projednání návrhu 30 dní. Tento může **nadpoloviční většinou přítomných senátorů** schválit, zamítnout, vrátit do poslanecké sněmovny s pozměňovacími návrhy, nebo se jím odmítne zabývat, čímž návrh odsouhlasí. Pokud je návrh vrácen do poslanecké

sněmovny, je zde možnost **přehlasování senátu nadpoloviční většinou všech poslanců** (tedy 101 členy). V případě vrácení s pozměňovacími návrhy, senát o těchto návrzích hlasuje, kdy mu k odsouhlasení změn provedených senátem stačí prostá většina. V případě, že poslanecká sněmovna se senátem nesouhlasí, může ho přehlasovat 101 hlasy.

Pokud senát návrh zákona schválí, odmítne se jím zabývat nebo je přehlasován poslaneckou sněmovnou, je návrh předsedou poslanecké sněmovny odeslán prezidentovi. Prezident má na vyjádření 15 dnů. Buď zákon podepíše, čímž s ním vysloví souhlas, nebo jej nepodepíše a vysloví nesouhlas, čímž zákon vrácen poslanecké sněmovně, toto veto prezidenta musí být odůvodněné. Poslanecká sněmovna může prezidentské veto přehlasovat nadpoloviční většinou všech poslanců (101 hlasů). Ve standardní situaci je potom zákon podepsán prezidentem, předsedou poslanecké sněmovny a předsedou vlády.

V některých případech je schvalovací proces odlišný. Jedná se zejména o volební a ústavní zákony. Při schvalování volebního zákona musí „pro“ hlasovat obě komory poslanecké sněmovny a není tak možné, aby poslanecká sněmovna přehlasovala senát. U **ústavního zákona** musí pro jeho schválení hlasovat tzv. kvalifikovaná většina, tedy **3/5 všech poslanců (120) a 3/5 přítomných senátorů**. U ústavního zákona prezident nemá právo veta.

Zákonné opatření senátu

Zákonné opatření je vydáno, pokud je nutné legislativně ošetřit některou oblast v době kdy je rozpuštěná poslanecká sněmovna. Návrh zákonného opatření podává vláda a přijímá ho senát. Po znovu ustanovení poslanecké sněmovny dojde na první schůzi k přijetí zákonného opatření jako zákona, nebo k jeho zrušení. Zákonné opatření má stejnou právní sílu jako zákon.

Legislativní proces

